

ELEMENTA
THEOLOGIAE DOGMATICÆ,

E PROBATIS AUCTORIBUS COLLECTA

ET

DIVINI VERBI MINISTERIO

ACCOMMODATA

opera Francisci Xaverii SCHOUPPE, S. J.

O Timothee, depositum custodi.
I TIM. VI, 20.

TOMUS I.

TRACTATUS DE PRINCIPIIS THEOLOGICIS,
DE RELIGIONE CHRISTIANA, DE ECCLESIA, DE REGULA FIDEI,
DE DEO DIVINISQUE ATTRIBUTIS, DE SS. TRINITATE,
DE CREATIONE ET PECCATO ORIGINALI, DE INCARNATIONE.

Editio altera.

BRUXELLIS
EXCUDEBAT H. GOEMAERE.

—
1865

Droit de propriété et de traduction réservé.

INDEX.

PRÆFATIO ad lectorem.	Pag. 1
TRACTATUS I.	
De principijs theologicis.	
INTRODUCTIO. § I. Tractatus argumentum. — § II. Tractatus divisio.	1
CAPUT PRIMUM.	
DE THEOLOGIE NOTIONE.	
ARTICULUS I. De Theologiæ definitione et objecto.	3
ARTICULUS II. De differentia Theologiam inter et Philosophiam.	5
ARTICULUS III. De Theologiæ divisionibus seu speciebus.	7
ARTICULUS IV. De Theologia positiva et scholastica	10
ARTICULUS V. De Theologiæ utilitate et fine.	14
CAPUT SECUNDUM.	
DE THEOLOGIE APPARATU.	
ARTICULUS I. De apparatu theologico in genere.	18
ARTICULUS II. De locis theologicis singillatim.	
§ 1. De Scriptura. — § 2. De Traditione. — § 3. De Ecclesia. — § 4. De Conciliis. <i>Concilorum tabula.</i> — § 5. De SS. Patribus. <i>Catalogus Patrum, Doctorum et Scriptorum ecclesiasticorum præcipuè nominis.</i> — § 6. De Theologis et Canonistis — § 7. De RR. Pontificibus, seu de Sede apostolica. <i>Notitia summorum Pontificum insigniorum.</i> — § 8. De sana Philosophia. — § 9. De Jurisprudèntia. — § 10. De Historia. <i>Syllabus hæreticorum</i>	20
ARTICULUS III. De propositionibus et conclusionibus theologicis.	
§ 1. De propositione theologica. — § 2. De conclusione theologica.	48
CAPUT TERTIUM.	
DE THEOLOGIE HISTORIA.	
ARTICULUS UNICUS. Historiæ theologicæ epochæ sex.	53
CAPUT QUARTUM.	
DE THEOLOGIE METHODO.	
ARTICULUS I. De methodo generatim.	61
THEOLOG. DOGM. I.	

ARTICULUS II. De Theologiæ systemate, et methodo sequenda.

§ 1. De Theologiæ systemate. — *Methodus scholastica.* — *Summæ D. Thomæ conspectus.* — § 2. De methodo sequenda. — *Methodus particularis.* — *Synthesis generalis, seu totius Theologiæ conspectus.* 62

TRACTATUS II.

De Religione Christiana.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum, seu veritas in Tractatus decursu demonstranda. — § II. Errores contrarii. — § III. Principia quæ supponuntur. — § IV. Procedendi modus, ac divisio Tractatus. 69

CAPUT PRIMUM.

DE RELIGIONE IN GENERE.

ARTICULUS I. De Religionis notione.

QUÆSTIONES. 1. Quomodo Religio definitur et distinguitur? — 2. Quid et quotuplex est cultus? 75

ARTICULUS II. De Religionis necessitate.

PROPOSITIONES I. De religionis obligatione. *Objectiones.* — II. De cultu præstando. — III. De indifferentismo 77

ARTICULUS III. De Religionis inquisitione.

PROPOSITIONES. I. De obligatione inquirendi. — II. De non excludenda ab examine religione revelata. *Object.* — III. De inquirenda revelatione. — IV. De ratione indagandi revelationem. 82

CAPUT SECUNDUM.

DE RELIGIONE REVELATA, SEU DE REVELATIONE GENERATIM.

ARTICULUS I. De Revelationis possibilitate.

PRÆNOTANDA. § I. Notio revelationis in genere. — § II. Objecta revelationis christianæ in specie. — § III. Revelationis adversarii. 83

PROPOSITIONES. I. De possibilitate revelationis generatim. *Object.* — II. De revelatione mysteriorum. *Object.* — III. De revelatione legis positivæ 88

ARTICULUS II. De Revelationis utilitate.

PROPOSITIONES. I. De utilitate revelandæ legis naturalis. — II. De utilitate revelandæ legis ac religionis positivæ. 91

ARTICULUS III. De Revelationis necessitate.

PRÆNOTANDA. § I. Status questionis. — § II. Modus argumentandi. 93
PROPOSITIONES. I. De insufficientia rationis vulgaris. — II. De insufficientia rationis philosophicæ. *Objectiones.* 95

ARTICULUS IV. De Revelationis cognoscibilitate.

§ I. *Explicatio criteriorum.*

QUÆSTIONES. 1. Quid sunt criteria revelationis, et quomodo distinguuntur? — 2. Quæ sunt revelationis notæ negativæ? — 3. Quid est miraculum? — 4. Quomodo miracula dividuntur? — 5. Quæ potest

esse causa miraculi? — 6. Quid est prophetia? — 7. Quæ prophetiam inter et miraculum intercedit relatio? 98

§ II. *Probatio criteriorum.*

PROPOSITIONES. I. De possibilitate miraculi. — II. De origine divina miraculi. — III. De impotentia creatorum ad miracula. — IV. De cognoscibilitate veri miraculi. — V. De vi probandi miraculorum. — VI. De possibilitate prophetiæ. — VII. De exclusiva origine divina prophetiæ. — VIII. De vi probandi prophetarum. 103

QUÆSTIONES. 1. Quænam sunt regulæ ad iudicanda miracula et prophetia? — 2. Quænam sunt regulæ ad dignoscendas veras prophetias? 109

Objectiones 110

CAPUT TERTIUM.

DE REVELATIONE MOSAICA.

ARTICULUS I. De auctoritate librorum N. et V. Testamenti.
Filiborum notitia — **PROPOSITIONES.** I. De genuinitate librorum N. T. — II. De eorum integritate. — III. De eorum veracitate. — IV. De Moysæ vero auctore Pentateuchi. — V. De Pentateuchi integritate. *Object.* — VI. De ejusdem veracitate. *Object.* — VII. De auctoritate reliquorum librorum V. T. 114

ARTICULUS II. De divinitate revelationis Mosaicæ.
PROPOSITIONES. I. De existentia veræ revelationis primævæ. — II. De legis Mosaicæ sanctitate. — III. De caractere divinitatis ejus intrinseco. — IV. De caracteribus divinitatis ejus extrinsecis. 126

ARTICULUS III. De relatione revelationis Mosaicæ cum religione Christiana.
PROPOSITIONES. I. De semine Christianismi contento in revelatione primævæ. — II. De successione Christianismi contenta in revelatione Mosaica. — III. De termino legis Mosaicæ, qui Christus est. 131

CAPUT QUARTUM.

DE REVELATIONE CHRISTIANA.

ARTICULUS I. De divinitate Christianismi testata ab extrinseco.
PROPOSITIONES. I. De tempore Messiæ in Jesu impleto. — De muniis Messiæ in Jesu impletis. — III. De notis personalibus Messiæ in Jesu expressis 139

ARTICULUS II. De divinitate Christianismi testata ab intrinseco.
PROPOSITIONES. I. De ipsius Christi doctrinæ excellentia. — II. De Christi suam missionem testantis personali auctoritate. *Object.* — III. De Apostolorum personali virtute. — IV. De Christi prophetiis. — V. De Christi miraculis. — VI. De miraculis Apostolorum. — VII. De christianæ religionis propagatione. — VIII. De ejusdem in

mundo effectibus. — IX. De ejusdem in martyribus constantia. —	
X. De ejusdem perpetua stabilitate et conservatione. — <i>Objectiones.</i>	145
ARTICULUS III. De divina Christianismi obligatione.	
PROPOSITIO UNICA, de universali christiana religionis obligatione	162
APPENDIX. De cæterarum religionum inanitate.	
§ I. Existentes per orbem religiones. — § II. Religionum omnium præ-	
ter christianam inanitas	163

TRACTATUS III.

De Ecclesia Christi.

INTRODUCTIO. § I. Momentum hujusce Tractatus, et christiani orbis	
universi conspectus.—§ II. Tractatus argumentum.—§ III. PRÆVIÆ	
PROPOSITIONES QUINQUE : 1. de unitate religionis Christi, 2. de per-	
petuitate genuinæ religionis Christi, 3. de immutabilitate ejusdem,	
4. de integritate ejus servanda, 5. de tolerantismi protestantici ina-	
nitate. — § IV. Genuina Evangelii circa Ecclesiam Christi doctrina.	
— § V. Errores contrarii. — § VI. Tractatus divisio.	169

CAPUT PRIMUM.

DE ECCLESIAE CHRISTI CONSTITUTIONE.

ARTICULUS I. De Ecclesiæ institutione.

QUÆSTIONES de Ecclesiæ notione. 1. Quid significat <i>Ecclesiæ</i> vocabu-	
lum? — 2. Quæ sunt variæ vocis <i>Ecclesiæ</i> acceptiones? — 3. Quæ	
est essentialis notio veræ Ecclesiæ Christi? — 4. Quomodo vera	
Christi Ecclesia definitur? — 5. Quomodo differunt hæc tria : Fides,	
Religio, Ecclesia? — 6. Quibus nominibus Ecclesia in Scriptura de-	
signatur? — 7. Quibus figuris et parabolis adumbratur?	185
PROPOSITIONES. I. De Ecclesiæ institutione. — II. De hujus institutio-	
nis fine	191

ARTICULUS II. De Ecclesiæ natura.

QUÆSTIONES de notione potestatis Ecclesiasticæ. 1. Quid est potestas	
universim sumpta, seu potentia; et quomodo dividitur? — 2. Quo-	
modo distinguitur potestas moralis generaliter? — 3. Quomodo divi-	
ditur quatenus est auctoritas? — 4. Quæ est gereratim potestas Ec-	
clesiæ, et quotuplex distinguitur? — 5. Quænam est doctrina	
Protestantium de Ecclesiastica potestate?	193
PROPOSITIONES. I. De Ecclesiæ potestate triplici. — II. De subjecto	
potestatis seu clero. — III et IV. De hierarchiæ gradibus. <i>Object.</i> —	
V. De hierarchico primatu. <i>Objectiones.</i> — VI. De Ecclesiæ membris.	197
QUÆSTIONES. 1. Quinam ad Ecclesiæ corpus, tanquam membra, perti-	
nent? — Quinam ad Ecclesiæ animam pertinent?	210

ARTICULUS III. De Ecclesiæ proprietatibus et notis.

QUÆSTIO PRÆVIA. Quid sunt proprietates, dotes et notæ Ecclesiæ?	212
PROPOSITIONES. I. De Ecclesiæ necessitate. — II. De ejus indefectibili-	
tate. — III. De ejus infallibilitate. — IV. De ejus visibilitate. —	
V. De ejus unitate. — VI. De ejus sanctitate. — VII. De ejus catholi-	
citate.—VIII. De ejus apostolicitate.	213

CAPUT SECUNDUM.

DE ECCLESIAE CHRISTI CUM ECCLESIA ROMANA IDENTITATE.

ARTICULUS I. De primatu Romani pontificis.	226
PROPOSITIO. De veritate primatus Rom. Pontificis.	228
COROLLARIA. De natura et juribus primatus Romani Pontificis.	230
QUÆSTIO. De jure divino Romanæ Sedis. <i>Objectiones</i>	231
ARTICULUS II. De notis veræ Ecclesiæ in Romana Ecclesia consideratis.	
QUÆSTIONES PRÆVIÆ. I. Quis est proprius notæ conceptus? — 2. Quotuplex notarum distinctio? — 3. Quænam sunt conditiones ad veram notam requisitæ? — 4. Quæ notæ Ecclesiæ assignantur a Protestantibus, quæ a Theologis catholicis?	233
PROPOSITIONES. I. De quatuor notis in genere. — II. De nota unitatis et sanctitatis in Ecclesia Romana. — III. De nota catholicitatis et apostolicitatis in Ecclesia Romana.	235
<i>Objectiones</i>	240
ARTICULUS III. De absentia notarum in sectis acatholicis.	
PROPOSITIONES. I. De falsitate ecclesiarum protestantium. — II. De falsitate ecclesiarum orientalium	245
<i>Conclusio</i>	246

TRACTATUS IV.

De Regula fidei.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum et ratio Tractatus. — § II. Notiones distinctæ de Regula fidei. — § III. Doctrina Ecclesiæ catholicæ. — § IV. Errores contrarii. — § V. Divisio Tractatus	249
--	-----

CAPUT PRIMUM.

DE SACRA SCRIPTURA.

ARTICULUS I. De inspiratione S. Scripturæ.	
QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quid est divinitas et inspiratio Librorum SS? — 2. Quotuplex circa Scripturæ divinitatem et inspirationem quæstio moveri potest? — 3. Quænam sunt Theologorum opinionum circa inspirationis modum et extensionem?	255
PROPOSITIONES. I. De inspiratione Scripturæ. — II. De inspiratione Scripturæ quoad omnes partes. — III. De inspirationis modo.	258
QUÆSTIONES. 1. An inspiratio extenditur usque ad minimas etiam circumstantias? — 2. An inspiratio extenditur usque ad verba?	262
ARTICULUS II. De canone S. Scripturæ.	
QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quid est canon Scripturarum? — 2. Quid libri canonici et canonicitas? — 3. Quomodo libri sacri aliquando distincti fuerunt? — 4. Quomodo differunt inter se canon Judæorum et canon Christianorum?	264
PROPOSITIONES. I. De canone Tridentino. — II. De divinitate librorum deuterocanonicorum.	267
<i>Objectiones</i>	270

ARTICULUS III. De versionibus S. Scripturæ.

- QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quo idiomate conscripti fuere libri, tum V. tum N. Testamenti? — 2. Quæ sunt celebriores V. T. versiones? — 3. Quænam dicitur versio *vulgata*? — 4. Quid est authenticitas, et quoniam sensu *Vulgata* a Tridentino declarata est authentica? . . . 272
- PROPOSITIONES. I. De authenticitate *Vulgatæ*. — II. De ejusdem authenticitatis extensione 276
- QUÆSTIO De lectione Scripturæ in lingua vulgari . . . . . *ibid.*

ARTICULUS IV. De interpretatione S. Scripturæ.

- QUÆSTIONES. 1. Quotplex distinguitur in S. Scriptura sensus? — 2. An præter sensum litteralem admittendus est mysticus? — 3. Ex quoniam sensu argumentum deduci potest ad dogmata demonstranda? — 4. An dantur plures ejusdem loci sensus litterales? — 5. Quid est systema *Accommodationis* scripturisticæ Protestantium? — 6. Quid est *hermeneutica*, et quænam sunt studii hermeneutici subsidia? — 7. Quænam sunt regulæ in S. Scripturæ interpretatione sequendæ? 277

CAPUT SECUNDUM.

DE S. TRADITIONE.

- QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quid est Traditio, seu verbum Dei traditum? — 2. Quomodo distinctius Traditio definitur et dividitur? — 3. Quid Protestantes, quid Catholici de Traditione sentiunt? — 4. Quænam sunt tria capita adversus Protestantes demonstranda? . . . 283

ARTICULUS I. De necessitate Traditionis.

- PROPOSITIONES. I. De Scripturæ absentia in Ecclesiæ primordiis. — II. De Scripturæ defectu in docendis dogmatibus. — III. De Scripturæ obscuritate in plurimis 285

ARTICULUS II. De existentia Traditionis.

- PROPOSITIONES. I. De Traditionum divinarum existentia. — II. De earundem auctoritate. 288

ARTICULUS III. De transmissione Traditionis.

- QUÆSTIO PRÆVIA. Quibus mediis Traditiones divinæ ad nos transmissæ sunt, et a nobis investigari possunt? 289
- PROPOSITIONES. I. De Traditionum integritate. — II. De Traditionum testibus 290

CAPUT TERTIUM.

DE ECCLESIE MAGISTERIO.

ARTICULUS I. De necessitate magisterii infallibilis.

- PROPOSITIONES. I. De necessitate judicis controversiarum. — II. De inanitate systematum Protestantium. 293

ARTICULUS II. De infallibili magisterio Ecclesiæ.

- PROPOSITIO UNICA. De Ecclesia controversiarum giudice constituta . . . 296

ARTICULUS III. De Ecclesiæ infallibilitatis objecto.

- PROPOSITIONES. I. De infallibilitate Ecclesiæ in materia fidei et morum. — II. De infallibilitate ejus in factis dogmaticis. 297

QUÆSTIONES. 1. An Ecclesia infallibilis est in generali disciplina? —	
2. An in canonizatione Sanctorum? — 3. An in approbatione Ordinum religiosorum? — 4. An in Breviarii lectionibus? . . .	300
ARTICULUS IV. De Ecclesiæ infallibilitatis subjecto.	
PROPOSITIONES. I. De jure doctrinali Episcoporum. — II. De infallibilitate Episcopatus per orbem dispersi. — III. De infallibilitate Episcopatus in Concilio congregati. — IV. De legitimitate Concilii Tridentini. — V. De infallibilitate propria Rom. Pontificis. . . .	301
Objectiones	309
QUÆSTIONES. 1. Quænam circa auctoritatem R. Pontificis in judicio fidei, inter Catholicos unanimi consensu tenetur, quid vero aliquando fuit disputatum? — 2. Quid est Gallicanismus? — 3. Quid de superioritate Concilii supra R. Pontificem, aut, viceversa, Pontificis supra Concilium, tenendum est? — 4. Quænam est totius Theologiæ Generalis conclusio?	310

TRACTATUS V.

De Deo divinisque attributis.

INTRODUCTIO. § I. Theologiæ dogmaticæ specialis objectum. — § II. Methodus qua in <i>Theologia speciali</i> procedendum est. — § III. Argumentum Tractatus de Deo divinisque attributis. — § IV. Doctrina catholica circa naturam divinam. — § V. Errores contrarii. — § VI. Divisio Tractatus.	317
---	-----

CAPUT PRIMUM.

DE EXISTENTIA ET ESSENTIA DEI.

ARTICULUS I. De Dei existentia.	
QUÆSTIONES. 1. An Dei notio innata dicenda est? — 2. An existentia Dei est prima veritas? — 3. Quomodo nobis Dei existentia innotescit? — 4. An hæc propositio: <i>Deus est</i> , est per se nota? — 5. An Dei existentia ex ratione demonstrari potest? — 6. Quænam afferuntur demonstrationes existentia Dei? — 7. Quid, quotuplex est, et an vere existit atheismus? — 8. Qui sunt atheismi fontes?	324
ARTICULUS II. De Dei essentia.	
QUÆSTIONES. 1. Quid est <i>essentia</i> entis generatim? — 2. Quæ est essentia Dei physica? — 3. Quid est <i>perfectio</i> , et quomodo Deus omnes perfectiones continere dicitur? — 4. Quæ est essentia Dei metaphysica?	330

CAPUT SECUNDUM.

DE DIVINIS ATTRIBUTIS.

ARTICULUS I. De Dei attributis in genere.	
QUÆSTIONES. 1. Quid est <i>attributum</i> in Deo, et quomodo divina attributa dividuntur? — 2. Quid est <i>distinctio</i> et quotuplex datur? — 3. Quænam distinctio in Deo admitti non potest, quænam vero admittenda est?	335

PROPOSITIO. De attributorum et essentiae distinctione.	340
ARTICULUS II. De attributis Dei quiescentibus.	
PROPOSITIONES. I. De unitate Dei. — II. De falsitate duplicis Manichæorum principii. — III. De falsitate pantheismi. <i>Object.</i> — IV. De simplicitate Dei. — V. De infinitate Dei. — VI. De æternitate Dei. — VII. De immensitate Dei. — VIII. De immutabilitate Dei.	342
COROLLARIA.	351
ARTICULUS III. De attributis Dei operativis, seu facultatibus divinis.	
QUÆSTIONES. 1. An et qualis datur in Deo intellectus? — 2. Quænam datur in Deo scientia? — 3. Quomodo scientia Dei est efficax et causa rerum? — 4. Quænam quæstiones circa scientiam Dei moveri solent? — 5. Ad quæ objecta scientia Dei extenditur? — 6. Quomodo scientia Dei dividitur? — 7. Quid vocatur <i>medium</i> scientiæ divinæ? — 8. An datur in Deo voluntas? — 9. Quotuplex in Deo voluntas distinguitur? — 10. An voluntas Dei est libera? — 11. Quid est omnipotentia, et an hæc vere Deo competit? — 12. An vi omnipotentia semper implentur divina voluntas? — 13. An Deus <i>necessario</i> operatur ad extra, et in operando necessitatur ad optimum? — 14. An re ipsa Deus potuit facere meliora iis quæ fecit?	352
ARTICULUS IV. De attributis moralibus.	
PROPOSITIONES. I. De Dei sapientia. — II. De Dei bonitate, charitate et sanctitate. — III. De Dei voluntate salvandi omnes, saltem fideles. — IV. De Dei voluntate salvandi etiam infideles adultos. <i>Objectiones.</i> V. De Dei voluntate salvandi etiam parvulos. — VI. De providentia Dei. — VII. De veracitate Dei. — VIII. De infinita Dei misericordia et justitia.	562

TRACTATUS VI.

De SS. Trinitate.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. Explicationes terminorum: quid sit <i>essentia, natura, forma, subjectum, substantia, subsistentia, suppositum, persona, personalitas, principium</i> et <i>causa, principium quod, principium quo, origo et possessio, generatio, relatio, ordo, Trinitas.</i> — § III. Doctrina catholica. — § IV. Errores contrarii. — § V. Divisio Tractatus.	371
---	-----

CAPUT PRIMUM.

DE SS. TRINITATIS VERITATE.

ARTICULUS I. De SS. Trinitate generatim.

QUÆSTIONES. 1. Undenam oriri nobis posse SS. Trinitatis notitia concipitur? — 2. Quid naturalis ratio valet ad cognoscendam et probandam SS. Trinitatis existentiam? — 3. Quomodo omnimoda rationis impotentia, sive ad probandum sive ad impugnandum hoc mysterium, ostenditur? — 4. Quomodo respondendum <i>objectionibus</i> ? — 5. Quibus argumentis de existentia SS. Trinitatis, humanæ rationi certo constat? — 6. An mysterium SS. Trinitatis sub veteri Testa-
----

mento innotuit? — 7. Ex quibus præcipue V. T. testimoniis, pluralitas ac trinitas Personarum in Deo, eruitur?	383
PROPOSITIO. De veritate SS. Trinitatis.	393
ARTICULUS II. De divinitate Filii et Spiritus S. in specie.	
PROPOSITIONES. I. De divinitate seu consubstantialitate Verbi. — II. De personalitate et consubstantialitate Spiritus S.	393
ARTICULUS III. De naturæ divinæ in tribus personis unitate.	
PROPOSITIO. De unitate numerica naturæ tribus personis communis.	399

CAPUT SECUNDUM.

DE SS. TRINITATIS CHARACTERIBUS.

ARTICULUS I. De SS. Trinitatis characteribus in communi.

§ I. De processione in divinis.

QUÆSTIONES. 1. Quid est processio in divinis? — 2. Quot processiones dantur? — 3. Quæ sunt divinarum processionum proprietates? — 4. Quæ sunt earundem principia? — 5. Quodnam est processionis Filii et Spiritus S. discrimen? — 6. Cur sola processio Verbi dicenda est generatio?	400
--	-----

§ II. De subsistentiis divinis.

QUÆSTIONES. 1. Quid est subsistentia in divinis? — 2. Quot sunt in Deo subsistentiæ? — 3. An præter tres subsistentias relativas, admittenda est quarta communis?	405
---	-----

§ III. De relationibus divinis.

QUÆSTIONES. 1. Quid sunt relationes in Deo? — 2. An dantur in Deo relationes originis? — 3. Quot numerantur relationes originis? — 4. Quomodo relationes divinæ, tum ab essentia, tum inter se, distinguuntur? — 5. An relationes divinæ sunt perfectiones?	406
---	-----

§ IV. De personarum proprietate.

QUÆSTIONES. 1. Quid est personarum proprietas? — 2. In quo proprietates sitæ sunt?	408
--	-----

§ V. De personarum notionibus.

QUÆSTIO. Quid sunt, et quæ numerantur notiones in SS. Trinitate?	409
--	-----

§ VI. De appropriatione et communitate in divinis.

QUÆSTIONES. 1. Quid est, et an admitti debet appropriatio in divinis? — 2. An existentia communis est toti Trinitati?	ibid
---	------

§ VII. De circuminsessione.

QUÆSTIO. Quid est circuminsessio in divinis?	410
--	-----

§ VIII. De missione in divinis.

QUÆSTIONES. 1. Quid est missio divinarum personarum? — 2. An divinis personis omnibus mitti competit? — 3. An missio est quid notionale et certis personis proprium? — 4. An personæ ab iis solis	
---	--

mittuntur a quibus procedunt? — 5. Quotuplex est missio? — 6. An Filius et Spiritus S. mittuntur quoties in anima operantur? — 7. An divina personæ mittuntur quoad substantiam?	411
§ IX. <i>De æqualitate et ordine divinarum personarum.</i>	
QUÆSTIO. An inter divinas personas aliquis ordo existit aut subordinatio?	414
ARTICULUS II. <i>De characteribus SS. Trinitatis in particulari.</i>	
§ I. <i>De variis divinarum personarum nominibus.</i>	
QUÆSTIONES. 1. Quomodo divinarum personarum nomina generatim distinguuntur? — 2. Quænam sunt nomina primæ personæ Trinitatis? — 3. Quænam secundæ? — 4. Quænam tertiæ?	415
§ II. <i>De Spiritus S. a Patre Filioque processione.</i>	
QUÆSTIO PRÆVIA. Quænam controversia circa Spiritum S. Latinos inter et Græcos schismaticos existit?	417
PROPOSITIONES. I. De Spiritus S. processione. — II. De insertione particulæ <i>Filioque</i> in Symbolo. — <i>Objectiones</i>	418
§ III. <i>De modo loquendi circa SS. Trinitatis mysterium.</i>	
Regulæ IX	421

TRACTATUS VII.

De Creatione et peccato Originali.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum Tractatus. — § II. Doctrina catholica. — § III. Errores contrarii. — § IV. Divisio Tractatus	425
CAPUT PRIMUM.	
DE MUNDO.	
PROPOSITIO UNICA. De mundi creatione ex nihilo. — <i>Objectiones.</i>	430
QUÆSTIO. De fine mundi creati	433
CAPUT SECUNDUM.	
DE ANGELIS.	

ARTICULUS I. De existentia et natura angelorum.

PROPOSITIONES. I. De angelorum existentia. — II. De angelorum spiritualitate <i>Object.</i> — III. De angelorum super homines præstantia. — IV. De angelorum gratia originali	434
QUÆSTIONES. 1. Quando angeli creati sunt? — 2. Quantus est eorum numerus? — 3. Quænam ordinum distinctio? — 4. Quomodo versantur in loco? — 5. Quanta eorum cognitio? — 6. Qualis voluntas? — 7. Quanta potentia?	438
ARTICULUS II. De lapsu angelorum.	
PROPOSITIO. De lapsu et pena angelorum	442
QUÆSTIONES. 1. Quodnam fuit angelorum peccatum? — 2. Quanta fuit prævaricatorum multitudo? — 3. Quænam est inflictæ pœnæ dæmonibus? — 4. Quare Deus angelis peccantibus non pepercit?	<i>ibid</i>

ARTICULUS III. De angelorum cum hominibus commercio.

- PROPOSITIONES. I. De angelis custodibus.—II. De dæmonum adversus animas insidiis.—III. De dæmonum in hominum corpora nocementis. — IV. De dæmonum possessionibus. 445
- QUÆSTIONES. 1. An singuli homines suum habent angelum custodem? — 2. Quænam angeli custodes obsequia præstant clientibus? — 3. Quænam signa sunt possessionis dæmoniacæ? — 4. Quænam ejusdem causæ? — 5. Quid de magia sentiendum? — 6. An singulis hominibus diabolus adjunctus est tentator? 447

CAPUT TERTIUM.

DE HOMINE EJUSQUE PECCATO.

ARTICULUS I. De hominis creatione ejusque statu primitivo.

NOTIONES PRÆVIÆ EXPLICANTUR : *naturalis conditio hominis, natura, naturale, connaturale, præternaturale, supernaturale, status supernaturalis, gratia sanctificans, justitia originalis, dona primitiva et gratuita, status varii humanæ naturæ* 453

PROPOSITIONES. I. De creatione Adami, humani generis protoparentis. —II. De hominis conditione naturali —III. De protoparentum donis supernaturalibus. — IV. De ipsorum donis præternaturalibus. *Object.* —V. De omnium donorum gratuitate. *Objectiones.* 459

QUÆSTIONES. 1. Quando et quomodo homo creatus est? — 2. Quomodo homo creatus est? — 3. Quid sit humana anima? — 4. Quomodo homo est imago Dei? — 5. Qualis et quanta fuit primi hominis scientia? — 6. An Deus potuisset de potentia ordinata, hominem creare qualis nunc nascitur? — 7. Num homini, in puris naturalibus constituto, necessaria forent gratiæ auxilia, ad legem naturalem adimplendam? — 8. Num humana natura, secluso peccato originali, nihilo deterior nunc est, quam foret in statu naturæ puræ? 463

ARTICULUS II. De lapsu primorum parentum, et peccato originali.

PROPOSITIONES. I. De peccato protoparentum. *Object.* — II. De peccato originali. — III. De peccati originalis natura. — IV. De immunitate B. M. V. ab originali peccato.—V. De peccati originalis effectibus.—VI. De non subdito post peccatum libero arbitrio. *Objectiones.* 469

QUÆSTIONES. 1. Quare diabolus, ut protoparentes tentaret, usus est ope serpentis? — 2. Quodnam specie fuit peccatum protoparentum? — An prævicatione sua protoparentes commiserunt peccatum multiplex? — 4. Quænam fuere pœnæ peccati illius? — 5. Quomodo comminatio mortis, Gen. II, fuit ad litteram impleta? — 6. Quomodo verificata fuit maledictio in seipsum lata, Gen. III? — 7. Quantum est peccatum originale, seu originatum, prout inest Adæ posteris? — 8. Quomodo peccatum originale definitur? — 9. An peccatum originale est voluntarium? — 10. Quomodo peccatum originale potuit esse voluntarium Adæ posteris, utpote nondum existentibus? — 11. In quo peccati originalis mysterium consistit? — 12. Quomodo in

- Adamo peccaverunt ejus posterii? — 13. In quo sita est peccati originalis essentia? — 14. Quomodo peccatum originale propagatur? — 15. Quomodo ex parentibus baptizatis nascuntur filii inquinati? — 16. Quodnam peccati originalis *debitum* habuit B. V. Maria? — 17. Quinam sunt omnino peccati originalis effectus? — 18. An omnes hi effectus habent rationem pœnæ? 483

TRACTATUS VIII.

De Incarnatione.

- INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. Summa catholicæ doctrinæ de Incarnatione. — § III. Errores contrarii. — § IV. Vindices veritatis. — § V. Divisio Tractatus. 493

CAPUT PRIMUM.

DE ADVENTU REDEMPTORIS.

ARTICULUS UNICUS.

- PROPOSITIONES. I. De prima Redemptoris promissione. — II. De subsequentibus prophetiis, et expectatione Redemptoris. — III. De identitate Redemptoris cum Jesu Nazareno. 500
- QUÆSTIONES. 1. Quæ fuerunt, præter citatas in probatione prop. 2^æ. reliquæ Christi Redemptoris figuræ? — 2. Cur Redemptor non statim post Adami peccatum venit? 504

CAPUT SECUNDUM.

DE PROPRIETATIBUS REDEMPTORIS.

- PRÆNOTANDA. Canonica de Christi proprietatibus documenta. — *Definitio Concilii Chalcedonensis.* — *Symbolum Athanasianum.* 506

ARTICULUS I. De Christi divinitate.

- PROPOSITIO UNICA. De identitate Christi cum Verbo, seu de Christo vero Deo 507
- Objectiones* 510
- QUÆSTIONES. 1. Quid de Incarnationis possibilitate dicendum? — 2. Quis fuit Incarnationis finis? — 3. An Incarnatio fuit conveniens? — 4. An fuit necessaria? 512

ARTICULUS II. De Christi humanitate.

- PROPOSITIONES. I. De vera Christi humanitate. — II. De Christi natiuitate ex Virgine. — III. De humanitatis Christi integritate. — IV. De Christi possibilitate et impeccabilitate. *Objectiones.* 515
- QUÆSTIONES. 1. An Verbum omnes humani corporis partes assumpsit *immediate* et *secundum hypostasin*? — 2. An et quomodo Christus per suam humanitatem miracula patrabat? — 3. Fuitne Christus homo *viator* an *comprehensor*? — 4. Quare Verbum naturæ humanæ defectus assumpsit? — 5. An assumpsit horum defectuum necessitatem? — 6. An Christus *fomite* peccati habuit? — 7. Quænam differentia est inter impeccabilitatem Christi, et impeccabilitatem B. V.

Mariæ, Apostolorum, nec non Beatorum in celo? — 8. Quid de externa Christi specie dicendum est? — 9. An B. V. Maria perpetua virginitatis votum emisit? — 10. An verum existit inter Mariam et Joseph matrimonium? 522

ARTICULUS III. De utriusque naturæ in Christo nexu.

QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quibusnam modis *substantiæ inter se uniri* possunt?! — 2. Quomodo duarum naturarum in Christo unionem perperam explicaverunt hæretici? — 3. Quomodo eandem unionem factam esse docet veritas catholica? — 4. Quomodo *natura et substantia creatæ* inter se distinguuntur? — 5. Quid est natura *concrete* vel *abstracte* sumpta? — 6. Quomodo aliqua persona potest esse homo, quin sit persona humana? — 7. Quo pacto Christus homo est et tamen persona divina? 529

PROPOSITIONES. I. De unionem hypostaticam. — II. De duplicis naturæ distinctione. — III. De duplici voluntate in Christo. 535

QUÆSTIONES de hypostaticæ unionis proprietatibus. 1. Quænam sunt hypostaticæ unionis proprietates? — 2. An Christus, cum non habeat subsistentiam humanam, dici potest habere *humanitatem completam*? — 3. An Verbum, uniendo sibi substantialiter humanitatem, nullam subit mutationem? — 4. An nullo sensu unio Verbi cum humanitate dici potest *accidentalis*? — 5. Quomodo Christi operationes distinguuntur? 540

ARTICULUS IV. De Christi persona in concreto.

PROPOSITIONES. I. De idiomatum communicatione. — II. De filiatione naturali. — III. De maternitate divina Mariæ. 543

QUÆSTIONES. 1. An persona Christi potest dici *composita*? — 2. Quomodo incarnatio et nativitas Christi facta est? — 3. Quid circa mysteria vitæ, passionis, mortis et resurrectionis Domini notandum est? — 4. Quæ et quanta fuit in Christo scientia? — 5. Quæ et quanta fuit in Christo gratia? — 6. Quibus virtutibus ornata fuit anima Christi? — 7. Quomodo differt plenitudo gratiæ in Christo a plenitudine gratiæ in Sanctis? — 8. Quomodo Christus crevit sicut ætate ita sapientia et gratia? (*Luce, II, 40, 52.*) 548

CAPUT TERTIUM.

DE MUNIS REDEMPTORIS.

ARTICULUS I. De opere implendo.

QUÆSTIO PRÆVIÆ. Quodnam erat opus a Christo implendum in hoc mundo? 559

PROPOSITIO UNICA. De munere Christi quadruplici 561

QUÆSTIONES. 1. Secundum quam naturam Christus fuit Mediator et Sacerdos? — 2. Quo sensu dicitur Christus *Sacerdos in æternum*? — 3. Secundum quam naturam competit Christo character Propheticus? — 4. Quomodo competit Christo dignitas et potestas Regia? . . . 564

ARTICULUS II. De operis impletione.

- QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. In quo consistit opus redemptionis a Christo impletum? — 2. Quid est redemptionis pretium? — 3. Quid est satisfactio? — 4. Quid meritum? — 5. An Christi redemptio fuit vera? — 6. An fuit universalis? — 7. An fuit mere impetratoria? — 8. Qualis fuit Christi satisfactio? — 9. Quanta fuit Christi satisfactio? — 10. An fuit ex rigore justitiæ? — 11. Quale et quantum fuit Christi meritum? 566
- PROPOSITIONES. I. De redemptionis veritate. — II. De redemptionis universalitate. — III. De satisfactionis veritate. — IV. De satisfactionis plenitudine. — V. De veritate et infinitate meriti. 570
- QUÆSTIONES. 1. Quid Christus suis operibus meritis est? — 2. An sibi meruit unionem hypostaticam? — 3. An Christi meritis non evadunt superflua opera nostra? — 4. Per quos actus Christus meruit? — 5. Quare redemptio specialiter Christi *mortis* adscribitur? — 6. Quænam circa Christi orationem sunt animadvertenda? 575

CAPUT QUARTUM.

DE CULTU REDEMPTORIS.

- QUÆSTIO PRÆVIA. De cultu ejusque divisione 379
- ARTICULUS I. De cultu debito Christo propter personam, seu de adoratione.
- PROPOSITIO. De adoratione Christi hominis. 381
- QUÆSTIO. De natura adorationis ejusdem. 382
- ARTICULUS II. De cultu qui Christo debetur propter beneficia.
- PROPOSITIO. De cultu SS. Cordis Jesu. 385
- QUÆSTIONES. 1. Quinam sunt Christi tituli et nomina præcipua? — 2. Quomodo Christus est Judex vivorum et mortuorum? — 3. Quomodo est Caput Ecclesiæ, hominum et angelorum? 385

ELEMENTA
THEOLOGIAE DOGMATICAE,

E PROBATA AUCTORIBUS COLLECTA

ET

DIVINI VERBI MINISTERIO

ACCOMMODATA,

opera Francisci Xaverii SCHOUPPE, S. J.

O Timothee, depositum custodi.

I TIM. VI, 20.

TOMUS II.

TRACTATUS DE GRATIA CHRISTI, DE SACRAMENTIS IN GENERE,
DE BAPTISMO, DE CONFIRMATIONE,
DE SS. EUCHARISTIE SACRAMENTO, DE POENITENTIA,
DE EXTREMA UNCTIONE, DE ORDINE, DE MATRIMONIO, DE VIRTUTIBUS,
DE NOVISSIMIS.

Editio altera.

BRUXELLIS
EXCUDEBAT H. GOEMAERE.

—
1863

INDEX.

TRACTATUS IX.

De Gratia Christi.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. Definitio entis supernaturalis. — § III. Definitio et divisiones gratiæ. — § IV. Catholica circa gratiam doctrina. — § V. Errores contrarii. — § VI. Instrumenta theologica. — § VII. Divisio Tractatus. . . . . Pag. 1

CAPUT PRIMUM.

DE GRATIA ACTUALI.

ARTICULUS I. De gratiæ actualis natura.

QUESTIONES. 1. Quænam est vera gratiæ actualis notio? — 2. Quænam circa gratiæ actualis naturam sententiæ sunt removendæ? — 3. In quo illa natura videtur reponenda? — 4. An gratia adjuvans distinguitur ab excitante? — 5. An gratia adjuvans et cooperans, qua talis, potest esse gratia præveniens? — 6. Quodnam est principium gratiæ adjuvantis in homine justo, quodnam in peccatore? — 7. An differt gratia naturæ lapsæ a gratia naturæ integræ? 21

ARTICULUS II. De gratiæ actualis necessitate.

PROPOSITIONES. I. De gratiæ necessitate ad opera supernaturalia. *Objectiones.* — II. De gratiæ necessitate ad initium fidei. *Objectiones.* — III. De gratiæ necessitate ad omnia opera naturalia. *Object.* — IV. De gratiæ necessitate ad aliqua ope a naturalia. *Object.* — V. De gratiæ necessitate in infidelibus. — VI. De gratiæ necessitate in peccatoribus. — VII. De gratiæ necessitate in justis ad omnia peccata vitanda. *Objectiones.* — VIII. De gratiæ necessitate in justis ad perseverandum. 26

QUESTIONES. 1. Quanta est supernaturalitas gratiæ actualis, seu auxilii necessarii et sufficientis, de quo hactenus disserimus? — 2. An donum perseverantiæ ita est gratuitum, ut nullatenus sub meritum cadat? — 3. An potest homo lapsus, solis naturæ viibus Deum amare super omnia? — 4. An gratia actualis, ad omne opus salutare necessaria, in justo a gratia sanctificante diversa est? — 5. Quibusnam privilegium immunitatis ab omni actuali peccato fuit concessum? — 6. Quomodo differt donum perseverantiæ a dono confirmationis in gratia? — 7. Quinam sunt varii gratiæ gradus, qui in justis distingui possunt? 42

ARTICULUS III. De gratiæ efficacia.

PROPOSITIONES. I. De existentia gratiæ sufficientis et gratiæ efficaciæ. *Objectiones.* — II. De permanentia libertatis sub gratia efficaci. —

III. De natura gratiæ efficacis in delectatione Janseniana non rep- nenda	46
SYSTEMATA CATHOLICORUM DE GRATIÆ EFFICACIA. I. Systema Thomi- starum. — II. Systema Augustinianorum. — III. Systema Molinista- rum. — IV. Systema Congruistarum.	50
ARTICULUS IV. De gratiæ distributione.	
PROPOSITIONES. I. De gratiæ gratuitate. — II. De gratia concessa justis. <i>Objectiones.</i> — III. De gratia concessa peccatoribus. — IV. De gratia concessa infidelibus. <i>Objectiones.</i> — V. De gratia concessa infantibus. <i>Objectiones.</i> — VI. De existentia prædestinationis. <i>Objectiones.</i> — VII. De arcano prædestinationis. — VIII. De reprobatione.	52
OPINIONES CATHOLICORUM CIRCA PRÆDESTINATIONEM.	67
QUÆSTIONES. 1. Quænam est œconomia, qua Deus gratias suas in præ- senti providentia dispensat? — 2. Cur auxilia gratiæ tam parce con- feruntur, ut pauci admodum illis fruantur? — 3. Cur Deus non dat omnibus auxilium efficax? — 4. Quænam sunt prædestinationis causæ et effectus? — 5. Quomodo prædestinatio cadit sub meritum? — 6. Quo sensu justificati omnes vocantur electi, prædestinati, et scripti in libro vitæ? — 7. Quantus est prædestinatorum numerus? — 8. Unde provenit ut numerus salvandorum sit relative exiguus?	69
CAPUT SECUNDUM.	
DE GRATIA HABITUALI ET JUSTIFICATIONE.	
PRÆNOTANDA.	75
ARTICULUS I. De natura gratiæ habitualis et justificationis.	
PROPOSITIONES. I. De vera abolitione peccati in justificatione. — II. De causa formali justificationis. <i>Objectiones.</i>	76
QUÆSTIONES. 1. An certum est gratiam sanctificantem, quæ animæ in- hæret, esse habitualem, seu per modum habitus? — 2. An gratia illa est ipsa Spiritus S. persona, quæ substantialiter animæ justi commu- nicetur, eamque vivificet? — 3. An gratia est forma a charitate realiter distincta? — 4. In quo demum gratia sanctificans consistere dicenda est? — 5. An gratia, qua formaliter justificamur, est unus simplex ha- bitus, an vero plurium collectio? — 6. Quo sensu gratia habitualis est speciali modo participatio naturæ divinæ?	79
ARTICULUS II. De dispositionibus ad justificationem requi- sitis.	
PROPOSITIONES. I. De insufficientia solius fidei. — II. De natura fidei justificantis.	82
ARTICULUS III. De proprietatibus justificationis.	
PROPOSITIONES. I. De justificationis incertitudine. — II. De ejusdem inæ- qualitate. — III. De ejusdem amissibilitate.	84
QUÆSTIONES. 1. Quænam dona cum gratia sanctificante connexa sunt? — 2. Quinam sunt gratiæ sanctificantis effectus? — 3. Quomodo gra- tia expellit peccatum? — 4. An justificatio impii est maximum inter opera Dei? — 5. An gratia sanctificans semel accepta potest minui, quin tamen tota amittatur?	88

CAPUT TERTIUM.

DE MERITO.

ARTICULUS I. De existentia meriti.

QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quid est meritum et quotuplex? — 2. Quomodo explicanda distinctio inter meritum de condigno et meritum de congruo? 91

PROPOSITIO. De natura meriti. 94

QUÆSTIONES. 1. An verum illud justorum meritum, de quo agitur in propositione, dicendum est *de condigno*, an *de congruo*? — 2. An condignum est ratione divinæ promissionis tantum, an etiam ratione operis? — 3. An Deus opera justorum supra condignum remuneratur? 95

ARTICULUS II. De objecto meriti.

QUÆSTIONES. 1. Quænam bona supernaturalia *certo* cadunt vel non cadunt sub meritum? — 2. Quænam tantum *probabiliter* sunt objectum meriti? 96

ARTICULUS III. De conditionibus meriti.

§ I. Conditiones meriti de condigno. — § II. Conditiones meriti de congruo. — § III. QUÆSTIONES. 1. An ad meritum de condigno requiritur, ut actus sit a charitate? — 2. Undenam repetenda est quantitas meriti? — 3. An justî, in hac vita, semper possunt gratiam habitualement augere? 98

—

TRACTATUS X.

De Sacramentis in genere.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. Doctrina catholica. — § III. Errores contrarii. — § IV. Instrumenta theologica. — § V. Divisio Tractatus 103

CAPUT PRIMUM.

DE SACRAMENTORUM ESSENTIA ET EXISTENTIA.

ARTICULUS I. De sacramentorum notione.

QUÆSTIONES. 1. Quid significat nomen *sacramenti*? — 2. Quomodo sacramentum definitur? — 3. Quid sunt sacramentalia, et in quo differunt a sacramentis? — 4. Quomodo veram sacramenti notionem pervertunt sectarii? 109

ARTICULUS II. De sacramentorum existentia et numero.

PROPOSITIO UNICA. De septenario numero sacramentorum. *Objectiones*. 115

QUÆSTIONES. 1. An etiam ante Christi adventum vera existere sacramenta? — 2. Quomodo sacramenta N. L. præstant anterioribus? — 3. Sacramenta N. L. suntne necessaria, an tantum convenientia? — 4. An conveniens est septenarius sacramentorum numerus? — 5. An septenarius ille numerus figuratus fuit in V. T.? — 6. An omnia

sacramenta sunt dignitate paria? — 7. Quid sentiendum de ordine, quo a Tridentino enumerantur? — 8. Quomodo varie dividuntur? 116

CAPUT SECUNDUM.

DE SACRAMENTORUM CAUSIS INTRINSECIS ET EXTRINSECIS.

ARTICULUS I. De materia et forma sacramentorum, atque huc spectantibus.

QUÆSTIONES. 1. An singula sacramenta perficiuntur *rebus* tanquam *materia*, et *verbis* tanquam *forma*? — 2. An vario sensu possunt accipi hæc nomina: *sacramentum* novæ Legis; *res* et *verba*; *materia* et *forma*? — 3. Quomodo intelligendum est quod asseritur ex Decreto ad Armenos: quodlibet sacramentum N. L. perfici *rebus* tanquam *materia*, et *verbis* tanquam *forma*? — 4. Verba formæ suntne concionatoria an consecratoria? — 5. Quid sunt cæremoniæ sacramentorum? — 6. Quænam est cæremoniarum utilitas? — 7. An Ecclesia potestatem habet cæremonias instituendi? 120

ARTICULUS II. De Christo instituyente.

PROPOSITIO UNICA. De sacramentorum divina institutione. 125

QUÆSTIONES. 1. Cuinam competit sacramentorum institutio? — 2. An Christus omnium sacramentorum materias et formas determinavit? 127

ARTICULUS III. De ministro conferente.

QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quotuplex distinguitur causa efficiens gratiæ in sacramentis? — 2. Quomodo Christus operatur in sacramentis? — 3. Quotuplex distinguitur sacramentorum minister? — 4. Quid circa sacramentorum administrationem inquirendum est? 129

PROPOSITIONES. I. De fide et probitate ministri. *Objectiones*. — II. De intentione ministri 130

QUÆSTIONES de *intentione*. 1. Qualis intentio est ad valorem sufficiens? — 2. Quænam circa intentionem controversia est cum Protestantibus, et quæ disceptatio inter ipsos Catholicos? — 3. An opinio Ambrosii Catharini damnata fuit ab Alex. VIII, proscriptioe propositionis 28? 133

CAPUT TERTIUM.

DE SACRAMENTORUM CAUSALITATE ET EFFECTU.

ARTICULUS I. De sacramentorum causalitate seu efficacia.

QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quid est causa et quotuplex? — 2. Quænam sunt *causæ efficientis* species præ oculis habendæ, ubi de causalitate sacramentorum agitur? 138

PROPOSITIO UNICA. De causalitate *ex opere operato*. — *Objectiones*. 141

QUÆSTIONES. 1. Utrum sacramenta causant *physice* an *moraliter*? — 2. An effectus sacramenti non debetur dispositioni suscipientis? — 3. Quænam erat causalitas sacramentorum L. V.? 144

ARTICULUS II. De effectibus sacramentorum, seu gratia et caractere.

PROPOSITIONES. I. De gratia sacramentali. — II. De caractere. 147

- QUÆSTIONES. 1. Quid est gratia sacramentalis? — 2. Quæ sunt in particulari gratiæ cuiusque sacramenti propriæ? — 3. An sacramenta vivorum nunquam producant gratiam primam? — 4. An distincta sacramenta æquali mensura gratiam causant? — 5. An sacramenta, non realiter, sed solo voto suscepta, conferunt effectus sacramentales? — 6. Quandonam sacramenta rite suscepta suos effectus producant? — 7. Quænam circa characterem inter Catholicos controversia est? — 8. Quinam sunt characteris effectus? 149

ARTICULUS III. De conditionibus ad effectum sacramentorum requisitis.

- QUÆSTIONES. 1. Quodnam est subjectum capax sacramentorum? — 2. Quid in subjecto requiritur ad susceptionem validam? — 3. Qualis intentio requiritur in subjecto ad sacramenti valorem? — 4. Quid requiritur in adultis ad susceptionem fructuosam? — 5. An sacramenta cum obice suscepta reviviscunt? 156

TRACTATUS XI.

De Baptismo.

- INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. Doctrina catholica. — § III. Instrumenta dogmatica. — § IV. Errores contrarii. — § V. Divisio Tractatus 159

CAPUT PRIMUM.

DE BAPTISMI NATURA.

ARTICULUS I. De notione et institutione Baptismi.

- QUÆSTIONES. 1. Quid significat nomen Baptismi? — 2. Quomodo N. L. Baptismus definitur? — 3. Quibus nominibus, vel descriptionibus, Baptismi sacramentum in Scriptura et Patribus designatur? — 4. Quibus figuris fuit adumbratum? — 5. Quotuplex Baptismus distinguitur? — 6. Quid est Baptismus *flaminis* et *sanguinis*? — 7. An Christus Baptismum instituit ante passionem suam? — 8. Quo determinato tempore illum instituit? 164

ARTICULUS II. De Baptismi materia.

- PROPOSITIONES. I. De materia remota. *Objectiones*. — II. De materia proxima 169

- QUÆSTIONES. 1. An necessaria est immersio vel infusio trina? — 2. Quare Christus aquam in materiam Baptismi elegit? 172

ARTICULUS III. De Baptismi forma. . . . . *ibid.*

- PROPOSITIO UNICA. De forma, quæ distinctam invocationem trium divinorum personarum complectitur. 175

CAPUT SECUNDUM.

DE BAPTISMI ADMINISTRATIONE.

ARTICULUS I. De ministro Baptismi.

- PROPOSITIO UNICA. De triplici ministro. 174

QUÆSTIONES. 1. Quænam sunt cæremoniæ Baptismi? — 2. Quæ sunt vota Baptismi?	173
ARTICULUS II. De Baptismi subjecto.	176
PROPOSITIONES. I. De suscipiendi Baptismi capacitate. — II. De suscipiendi Baptismi necessitate.	177
QUÆSTIONES. 1. An tempore infantie baptizatis examen protestanticum, ubi adoleverint, permittendum est? — 2. Quæ dispositiones in adultis catechumenis requiruntur? — 3. Quæ fuit olim Ecclesiæ pro catechumenis disciplina?	178

CAPUT TERTIUM.

DE BAPTISMI EFFECTIBUS.

PROPOSITIO UNICA. De remissione totali in Baptismo	180
QUÆSTIO. An per Baptismum etiam peccalitates hujus vitæ auferuntur? <i>ibid.</i>	

TRACTATUS XII.

De Confirmatione.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. Doctrina catholica. — § III. Instrumenta dogmatica. — § IV. Errores contrarii. — § V. Divisio	185
---	-----

CAPUT PRIMUM.

DE CONFIRMATIONIS EXISTENTIA ET NATURA.

ARTICULUS I. De Confirmationis notione.	186
ARTICULUS II. De existentia seu veritate sacramenti Confirmationis.	

PROPOSITIO UNICA. De veritate sacramenti Confirmationis. *Objectiones.* 187

ARTICULUS III. De materia et forma Confirmationis.

QUÆSTIONES. 1. Quænam est materia remota Confirmationis? — 2. Quæ materia proxima? — 3. Quæ forma? — 4. Quandonam fuit Confirmatio instituta? — 5. An chrisma est materia huic sacramento congrua?	188
--	-----

CAPUT SECUNDUM.

DE CONFIRMATIONIS ADMINISTRATIONE ET EFFECTIBUS.

PROPOSITIO UNICA. De ministro.	193
QUÆSTIONES. 1. Quodnam est hujus sacramenti subjectum? — 2. Quinam sunt effectus? — 3. Quid præcipue significatur Confirmationis cæremoniis?	193

TRACTATUS XIII.

De SS. Eucharistiæ sacramento.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum Tractatus, ejusque divisio. — § II. Doctrina catholica. — § III. Errores contrarii. — § IV. Instrumenta dogmatica	193
--	-----

Pars prior.

DE EUCHARISTIA UT EST SACRAMENTUM.

- QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quomodo Eucharistiæ sacramentum a Catholicis definitur? — 2. Quibus nominibus fuit insignitum? — 3. Quibus figuris præsignatum? — 4. Quando et quomodo institutum? — 5. Quomodo in finem institutum? — 6. Quomodo ostenditur, Eucharistiæ esse verum sacramentum? — 7. Quibusnam rebus Eucharistia a cæteris sacramentis differt? — 8. Quomodo tractatio de Eucharistia, ut est sacramentum, dividitur? 203

CAPUT PRIMUM.

DE REALI CHRISTI IN EUCHARISTIA PRÆSENTIA.

ARTICULUS I. De veritate præsentia realis.

- PROPOSITIO. De reali præsentia. 209
Objectiones. 214

ARTICULUS II. De modo præsentia realis.

- PROPOSITIONES. I. De transsubstantiatione. — II. De indivisa multiplicatione. — III. De permanentia et adoratione. 220

- QUÆSTIONES. 1. An nihil omnino de substantia panis vel vini, post consecrationem remanet? — 2. An Christus, etiam ante specierum divisionem, sub qualibet earum parte continetur? — 3. Quot miracula Eucharistiæ dogmate involvuntur? — 4. In quo præcipue Eucharistiæ mysterium consistit? — 5. Quid potest naturali ratione de hoc mysterio ostendi? 225

- Q. 6 Quomodo juxta S. Thomæ doctrinam Eucharistiæ mysterium declaratur? — Variæ notiones: quæ sit *humani corporis substantia*; — quid sit *quantitas intensiva*, — *extensio intensiva*, — *quantitas dimensiva*, — *extensio dimensiva*, — *impenetrabilitas*, — *divisibilitas*, — *figura*, — *organisatio*, — *color*, *proportio* et *pulchritudo*, — *spatium seu locus*, — *præsentia*, — *multilocatio*. — Harum notionum applicatio ad substantialem Christi in Eucharistia præsentiam declarandam. 227 238

- Q. 7. Quænam difficultates ex ratione objici solent, et quomodo solvuntur? 238

- Q. 8. Qualis est, et quo nomine vocanda operatio, qua transsubstantiatio peragitur? — 9. Quid de natura accidentium credendum aut sentiendum est? — 10. Quare sub hujusmodi speciebus Christus humanitatem suam abscondere voluit? — 11. An una cum corpore Domini sacramental'es species adorantur? 241

CAPUT SECUNDUM.

DE NATURA EUCHARISTIAE, SEU DE MATERIA ET FORMA.

- PROPOSITIONES. I. De pane azymo. — II. De aqua vino admiscenda. — III. De forma 246

- QUÆSTIONES. 1. In quo consistit ratio sacramenti Eucharistiæ? — 2 Quænam est materia et forma Eucharistiæ, ut subsistentis in re permanenti? — 3. Estne Eucharistia sacramentum unum, an multiplex? —

4. An panis et vinum sunt conveniens huic sacramento materia? —
 5. Quæ significationes et symbola sacramento Eucharistico exhibentur? — 6. An conveniens fuit institutionis tempus et modus? —
 7. Quid significant *pro* nomina *hic* et *hoc* in forma consecrationis? —
 8. An preces adjunctæ consecrationi ad formam pertinent? . . . 249

CAPUT TERTIUM.

DE EUCHARISTIE ADMINISTRATIONE.

ARTICULUS I. De ministro Eucharistiæ. 253

ARTICULUS II. De subjecto et effectibus Eucharistiæ.

PROPOSITIONES. I. De necessitate communionis. — II. De communione sub una specie. — III. De dispositionibus requisitis et effectibus . . . 256

QUÆSTIONES. 1. Quid de frequenti usu communionis censendum? —
 2. Quinam effectus Eucharistiæ recensentur? 259

Pars posterior.

DE EUCHARISTIA UT EST SACRIFICIUM.

CAPUT PRIMUM.

DE VERITATE SACRIFICII EUCHARISTICI.

QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quid est sacrificium? — 2. Quomodo sacrificium definitur? — 3. Quæ sunt conditiones ad sacrificium constituendum et perficiendum requisitæ? — 4. Quomodo sacrificium secundum species dividitur? 262

PROPOSITIO UNICA. De Missa eucharistica, vero N. L. sacrificio. *Object.* 267

CAPUT SECUNDUM.

DE NATURA ET QUALITATE SACRIFICII EUCHARISTICI.

ARTICULUS I. De sacrificii Eucharistici natura.

QUÆSTIONES. 1. Quomodo circa naturam sacrificii N. L. differt doctrina protestantica a catholica; in ipsa autem catholica, quid controvertitur? — 2. Quo nomine sacrificium Eucharisticum vocatur? — 3. Quæ est proprie res oblata, seu victima, in sacrificio Missæ? — 4. In quo sita est essentia sacrificii Missæ? — 5. An ad rationem sacrificii Missæ requiritur utriusque speciei consecratio? — 6. An sacrificium Missæ nullatenus differt a sacrificio Cœnæ et a sacrificio Crucis? — 7. Quomodo differt sacrificium a sacramento Eucharistico? 274

ARTICULUS II. De qualitate sacrificii Eucharistici.

PROPOSITIO UNICA. De quadruplici fine sacrificii Missæ. 278

CAPUT TERTIUM.

DE CELEBRATIONE ET EFFICACIA MISSÆ.

ARTICULUS I. De celebratione sacrificii Missæ.

PROPOSITIONES. I. De proprie dicto sacrificii ministro. — II. De Missa privata 280

QUÆSTIONES. 1. Quo sensu etiam simplices fideles appellari possunt *Offerentes*? — 2. An potest sacrificium pro certis personis offerri? — 3. Pro quibus offerri potest? — 4. Quid de ritibus et cæremoniis

Missæ sentiendum? — 5. Quid est Liturgia? — 6. Undenam variæ liturgiæ in Ecclesia usurpatæ originem ducunt? — 7. Quænam exstant liturgiæ tum orientales tum occidentales? — 8. Qua lingua sacrificium Missæ celebrandum est? 285

ARTICULUS II. De sacrificii Missæ efficacia. 288

QUÆSTIONES. 1. Quomodo distinguuntur hæc tria: valor, efficacia, fructus sacrificii Missæ? — 2. Quantus est valor hujus sacrificii? — 3. Quæ ejus efficacia? — 4. Quomodo causat effectus suos? — 5. An causat infallibiliter? — 6. An causat per modum orationis? — 7. Quomodo distinguuntur fructus sacrificii? — 8. Quantus est fructus sacrificii Missæ? 28

TRACTATUS XIV.

De Pœnitentiâ.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum.— § II. Notio pœnitentiæ. 295

§ III. QUÆSTIONES PRÆVIÆ de pœnitentiæ virtute. 1. Quid est pœnitentiâ, spectata ut virtus? — 2. Quodnam est pœnitentiæ subjectum? — 3. Quodnam ejus objectum materiale? — 4. An peccata jam remissa ad illud pertinent? — 5. An imperfectiones? — 6. Quodnam est objectum formale virtutis pœnitentiæ? — 7. Quinam sunt pœnitentiæ actus? — 8. Quonam actuum ordine gradatim impius ad perfectam pœnitentiâ adduci solet? — 9. Quinam sunt pœnitentiæ effectus? — 10. Quæ peccata per pœnitentiâ deleri possunt? — 11. Quænam pœnitentiâ requiritur ad veniam? — 12. An pœnitentiâ ad remissionem peccatorum mortalium est necessaria, et qualis? — 13. An requiritur ad remissionem venialium, et qualis? — 14. Quodnam est inter pœnitentiâ de mortalibus et pœnitentiâ de venialibus discrimen? 295

§ IV. Notio Pœnitentiæ, ut est sacramentum. — § V. Doctrina catholica de Pœnitentiâ et Indulgentiis. — § VI. Errores contrarii. — § VII. Instrumenta. — § VIII. Divisio Tractatus. 504

CAPUT PRIMUM.

DE VERITATE SACRAMENTI PŒNITENTIÆ.

ARTICULUS I. De potestate Clavium. 512

PROPOSITIONES. I. De existentia potestatis Clavium. — II. De ejusdem extensione. — III. De ejusdem subjecto. — IV. De ejusdem natura. *Objectiones.* 515

ARTICULUS II. De potestatis Clavium exercitio sacramentali.

PROPOSITIO UNICA. De veritate sacramenti Pœnitentiæ. *Objectiones.* 519

QUÆSTIONES. 1. Quænam est sacramenti Pœnitentiæ materia et forma? — 2. Quænam significatio? — 3. In quo consistit ejus essentia? — 4. Quando fuit institutum? — 5. Quomodo sacramentum hoc differt, tum a sacramento Baptismi, tum a virtute pœnitentiæ? 521

CAPUT SECUNDUM.

DE MATERIA ET FORMA SACRAMENTI POENITENTIÆ.

ARTICULUS I. De forma sacramenti Pœnitentiæ.

QUÆSTIO. Quænam est forma ad valorem sacramenti Pœnitentiæ necessaria? 525

ARTICULUS II. De materiæ parte prima, seu de contritione.

QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quid est contritio? — 2. Quæ sunt contritionis dotes? — 3. Quotuplex contritio distinguitur? — 4. Quid est contritio perfecta, quid imperfecta? 528

PROPOSITIONES. I. De contritione perfecta. — II. De contritione imperfecta 531

QUÆSTIO. Quænam circa contritionem certa sunt, quæ controversa? . 534

ARTICULUS III. De materiæ parte secunda, seu de confessione.

QUÆSTIO PRÆVIA. De confessionis notione. 538

PROPOSITIONES. I. De jure divino confessionis sacramentalis. *Objectio- nes.* — II. De declaratione singulorum peccatorum in confessione . 539

QUÆSTIONES. 1. Quid de confessione venialium dicendum est? — 2. Quomodo extra sacramentum Pœnitentiæ venialia remitti possunt? — 3. Quomodo remittuntur in altera vita? — 4. Quomodo confessio sacramentalis facienda est? — 5. An debet esse necessario vocalis, auricularis, secreta, et sacerdoti præsentis facta? 544

ARTICULUS IV. De materiæ parte tertia, seu de satisfactione.

QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quid est satisfactio, et quomodo dividitur? — Quid Protestantes, quid Catholici de satisfactione docent? 547

PROPOSITIONES. I. De pœna temporali remanente. *Object.* — II. De satisfactione sacramentali injungenda 548

QUÆSTIONES. 1. Quanta pœna temporalis post remissam culpam remanet? — 2. Quare Christus satisfactionem esse partem Pœnitentiæ voluit? — 3. An necesse est, ut satisfactio ante absolutionem impleatur? — 4. An satisfactio effectum habet ex opere operato? — 5. Ad quem finem, et qualis est satisfactio imponenda? — 6. Quid est satisfactio extra-sacramentalis? — 7. Quænam opera possunt esse satisfactoria, et quomodo formaliter satisfactoria fiunt? — 8. An fidelium suffragia oblata pro aliis ad satisfactionem valent? — 9. Quibus omnino mediis a pœnis temporalibus liberari possumus? 551

CAPUT TERTIUM.

DE ADMINISTRATIONE ET EFFECTIBUS SACRAMENTI POENITENTIÆ.

ARTICULUS I. De ministro sacramenti Pœnitentiæ.

PROPOSITIO UNICA. De jurisdictione sacerdoti absolventi necessaria 556

QUÆSTIONES. 1. An ergo non vere recipit sacerdos potestatem Clavium in Ordinatione? — 2. An jurisdictio, quæ confertur, semper totalis est?

- 3. Quotuplex officium est ministri Pœnitentiæ? — 4. Quæ adnotanda sunt circa antiquam Ecclesiæ de Pœnitentiâ disciplinam? 537

ARTICULUS II. De subjecto sacramenti Pœnitentiæ.

PROPOSITIO. De necessitate Pœnitentiæ. 539

QUÆSTIO. Quodnam datur præceptum recipiendi sacramentum Pœnitentiæ? 560

ARTICULUS III. De effectibus sacramenti Pœnitentiæ.

QUÆSTIONES. 1. Quinam sit omnino effectus sacramenti Pœnitentiæ?

— 2. An peccata remissa redeunt propter relapsam? 561

APPENDIX. De Indulgentiis.

QUÆSTIO PRÆVIA. Quid Indulgentiarum nomine intelligitur? 564

PROPOSITIONES. I. De dogmate Indulgentiarum? — II. De Indulgentiarum valore coram Deo. *Objectiones.* — III. De Indulgentiarum thesauro. — IV. De Indulgentiarum applicatione defunctis. *Objectiones.* 565

QUÆSTIONES. 1. Indulgentia estne *solutio*, an potius *absolutio* dicenda?

— 2. Quid in concedente Indulgentiam ad valorem requiritur? —

3 Quid in suscipiente ad lucranda Indulgentiam requiritur? 571

—
TRACTATUS XV.

De Extrema Unctione.

NOTIONES PRÆVIÆ. 575

§ I. **Doctrina catholica.** 574

§ II. **PROPOSITIO UNICA.** De veritate sacramenti *Extremæ Unctionis.*

Objectiones. 575

§ III. **QUÆSTIONES.** 1. Quænam est *Extremæ Unctionis* materia —

2. An essentialis est benedictio olei, eaque ab Episcopo facta? —

3. An materia huic sacramento convenienter est adaptata? —

4. Quæ est ejus *forma*? — 5. Quis ejus finis, qui effectus? — 6. Quid

circa effectum sanationis adnotandum? — 7. Quænam sunt hujus

effectus impedimenta? 577

—
TRACTATUS XVI.

De Ordine.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. Notio Ordinis. — § III. Doctrina catholica. — § IV. Errorès contrarii. — § V. Instrumenta. —

§ VI. Divisio Tractatus 581

CAPUT PRIMUM.

DE VERITATE ET GRADIBUS SACRAMENTI ORDINIS.

ARTICULUS I. De veritate sacramenti Ordinis.

PROPOSITIO UNICA. De ratione sacramenti contenta in Ordinatione.

Objectiones. 586

ARTICULUS II. De variis Ordinis gradibus.

- QUÆSTIONES PRÆVIÆ. 1. Quotuplex distinguitur in Ordine gradus? — 2. Qua ratione duplex hierarchia constituitur? — 3. Quomodo Ecclesiastici ordines dividuntur? — 4. Quomodo pluralitas ordinum non est nisi unum Ordinis sacramentum? — 5. Quæ circa Ordinis gradus certa sunt, quæ disputata? 388
- PROPOSITIONES. I. De multiplici ordinum numero. — II. De presbyteratu et Episcopatu. *Objectiones.* — III. De diaconatu. 391
- QUÆSTIONES. 1. Quare Christus in Ecclesia homines mysteriorum suorum dispensatores instituit? — 2. Quare decebat Ecclesiasticam hierarchiam graduum varietate constitui? — 3. An ab Ecclesiæ primordiis Episcopatus fuit a Presbyteratu distinctus? — 4. Quid de diaconissis est sentiendum? — 5. An subdiaconatus et ordines inferiores censendi sunt sacramenta? — 6. Quænam circa subdiaconatum et ordines minores historice sunt adnotanda? — 7. Quid est tonsura? 397

CAPUT SECUNDUM.

DE CAUSIS ET EFFECTIBUS SACRAMENTI ORDINIS.

ARTICULUS I. De causis sacramenti Ordinis.

- PROPOSITIO UNICA. De Ordinis ministro. 401
- QUÆSTIONES. 1. Quid de variis opinionibus est sentiendum, quibus Catholici circa materiam et formam Ordinis dividuntur? — 2. Quotuplex distinguitur in antiquitate manuum impositio? — 3. Quid circa Ordinis subjectum est adnotandum? 402

ARTICULUS II. De Ordinis effectibus.

- QUÆSTIONES. 1. Quinam sunt effectus sacramenti Ordinis? — 2. An non fuerunt quandoque Ordinationes iteratæ vel detractæ? — 3. Quid de ordinationibus Anglicanis est sentiendum? 406
- PROPOSITIONES. I. De cælibatu contra Protestantes. — II. De cælibatu contra impios 408

TRACTATUS XVII.

De Matrimonio.

- INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. QUÆSTIONES de notione *Matrimonii*. 1. Quid intelligitur nomine *Matrimonii*? — 2. Quid sunt sponsalia? — 3. Quotuplici sensu *Matrimonium* accipi potest? — 4. Quomodo *Matrimonium* definitur? — 5. Quomodo differt *matrimonium civile* a *Matrimonio Ecclesiastico*? 415
- § III. *Doctrina catholica.* — § IV. *Errores contrarii.* — § V. *Instrumenta theologica.* — § VI. *Divisio Tractatus.* 416

CAPUT PRIMUM.

DE MATRIMONIO IN SE SPECTATO.

ARTICULUS I. De veritate sacramenti *Matrimonii*.

- PROPOSITIONES. I. De *matrimonii* divina institutione. — II. De *Matrimonii sacramentali dignitate.* *Objectiones.* 420

QUÆSTIONES. 1. Quid est Matrimonii sacramentum, si comparetur matrimoniali contractui? — 2. An sacramentum est a fidelium contractu separabile? — 3. An sacramentum est a contractu physice distinctum? — 4. An contractus matrimonialis habet rationem sacramenti respectu omnium hominum? — 5. Quomodo se habet Baptismus ad Matrimonium? — 6. Quandonam Matrimonii sacramentum institutum est? — 7. An Matrimonium lege præceptum est, aut virginitati præferendum?	424
ARTICULUS II. De ministro, materia et forma Matrimonii.	427
QUÆSTIONES. 1. Quis est minister Matrimonii? — 2. Quænam ejusdem sacramenti materia et forma? — 3. Quinam sunt sacramenti Matrimonii effectus?	428

CAPUT SECUNDUM.

DE MATRIMONII PROPRIETATIBUS.

ARTICULUS I. De unitate Matrimonii.	
PROPOSITIO UNICA. De monogamia Evangelica.	430
QUÆSTIONES. 1. Quid dicendum de polygamia? — 2. An polygamia successiva est illicita Christianis?	451
ARTICULUS II. De indissolubilitate Matrimonii.	455
PROPOSITIO. De indissolubilitate Matrimonii consummati.	454
QUÆSTIONES. 1. Quomodo interpretanda sunt verba Matth. V, 32 et XIX, 9? — 2. Unde Matrimonii indissolubilitas exoritur? — 3. Quænam est Græcorum doctrina et praxis quoad indissolubilitatem Matrimonii in casu adulterii? — 4. Quæ repudia fiebant in Lege veteri? — 5. Quænam est solutio Matrimonii in casu Apostoli? — 6. Quando Matrimonium ratum sed non consummatum solvi potest?	456

CAPUT TERTIUM.

DE MATRIMONII IMPEDIMENTIS.

NOTIONES PRÆVIÆ.	440
PROPOSITIONES. I. De potestate Ecclesiæ in impedimentis Matrimonii. — II. De potestate Ecclesiæ in causis matrimonialibus omnibus. <i>Objectiones.</i>	442
QUÆSTIO. Quid igitur de civili auctoritate in causis matrimonialibus sentiendum?	449

CAPUT QUARTUM.

DE MATRIMONIIS MIXTIS.

PROPOSITIO UNICA. De illiceitate Matrimonii mixti.	451
--	-----

TRACTATUS XVIII.

De Virtutibus.

INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. Doctrina catholica. — § III. Errores contrarii. — § IV. Divisio Tractatus.	455
--	-----

CAPUT PRIMUM.

DE VIRTUTIBUS IN GENERE.

ARTICULUS I. De notione et divisione virtutum.

QUÆSTIONES. 1. Quid est actio? — 2. Quid passio? — 3. Quid habitus?
— 4. Quid habitus operativus? — 5. Quid virtus? — 6. Quomodo vir-
tutes generatim distinguuntur? — 7. Quid sunt virtutes Theologicæ
et Morales? — 8. Quomodo virtutes inter se connectuntur? — 9. Quis
est virtutum ordo inter se? 489

ARTICULUS II. De virtutum causis internis, seu consti-
tutivis.

QUÆSTIONES. 1. Quodnam est virtutis *subjectum*? — 2. Quid est virtu-
tis *objectum*? — 3. Quid et quotuplex est virtutis *actus*? — 4. Quid est
medium virtutis? 470

ARTICULUS III. De virtutum causis externis, et effectibus.

QUÆSTIONES. 1. Quomodo virtutes acquiruntur, augentur, minuuntur,
amittuntur; et quamdiu permanent? — 2. Quis est virtutum
finis? 472

CAPUT SECUNDUM.

DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

ARTICULUS I. De virtutibus theologicis in genere.

QUÆSTIONES. 1. Quomodo virtus theologica a qualibet alia distingui-
tur? — 2. An de ratione virtutis theologicæ est Deo adhærere *super
omnia*? — 3. Quænam circa virtutes theologicas ex fide deducimus? 475

ARTICULUS II. De Fide.

Sectio I. De definitione et divisione fidei.

QUÆSTIONES. 1. Quid est fides? — 2. Quomodo *fides* differt a *scientia*?
— 3. Quænam est fides ad salutem requisita? — 4. Quomodo fides
salutaris definitur? — 5. Quomodo fides theologica dividitur? —
6. Quodnam est fidei *subjectum*? — 7. Qua ratione fides a Concilio
Trid. dicitur *humanæ salutis initium, fundamentum et radix omnis
justificationis*? — 8. An fides est prima gratia? 479

Sectio II. De objecto materiali fidei.

QUÆSTIONES. 1. Quodnam est fidei *objectum materiale* in genere? —
2. Quodnam est idem *objectum* in specie? — 3. Quomodo *objectum
materiale* fidei dividitur? — 4. Quid est *Symbolum*? — 5. An fidei
articuli successu temporis creverunt? — 6. An fidei articuli sunt *evi-
denter credibiles*? — 7. An sunt *evidenter veri*? — 8. An sunt *evi-
denter credendi*? — 9. An omnes articuli æque necessarij sunt ad
salutem? — 10. Quinam fidei articuli sunt explicite credendi neces-
sitate medij? 484

Sectio III. De objecto formali fidei.

QUÆSTIONES. 1. Quodnam est *objectum formale* fidei divinæ? —
2. Quomodo *objectum formale* fidei enuntiari potest? — 3. Qualis est

assensus, quo intellectus objectum formale apprehendit? — 4. An ipsum objectum formale fidei creditur? 495

Sectio IV. *De actu fidei.*

QUÆSTIONES. 1. Quinam actus prævii ad fidei actum requiruntur, et an iidem supernaturales esse debent? — 2. An iudicia speculativa, quæ actum fidei præcedunt, debent esse evidentiæ? — 3. An iudicium practicum de dogmatis propositi credenditate debet esse evidens? — 4. An, ut veritates catholicæ credantur, absolute necessaria est Ecclesiæ propositio? — 5. Quid circa naturam actus fidei inquirendum est? — 6. An actus fidei est necessario verus et certus? — 7. An, et quomodo, assensus fidei alios quosvis assensus certos certitudine superat? — 8. An, et quomodo, actus fidei est obscurus? — 9. In quid ultimo actus fidei resolvitur? — 10. Qualis fidei actus necessarius est, necessitate medii, ad justificationem et salutem? 498

ARTICULUS III. De Spe.

Sectio I. *De natura spei.*

QUÆSTIONES. 1. Quid est spes? — 2. Quodnam est subjectum spei? — 3. Quodnam est objectum spei materiale? — 4. Quodnam formale? 506

Sectio II. *De actu spei.*

QUÆSTIONES. 1. Quænam circa actum spei quæri possunt? — 2. Quænam fides prærequiritur? — 3. Quænam est spei certitudo seu firmitas? — 4. An actus spei est bonus et honestus? — 5. An datur spei præceptum? 508

ARTICULUS IV. De Charitate.

Sectio I. *De notione charitatis.*

QUÆSTIONES. 1. Quid est charitas? — 2. Quid est amor? — 3. Quomodo amor dividitur? — 4. Quænam sunt causæ, quæ remedia, et qui effectus amoris? — 5. Quid est charitas theologica? — 6. Quomodo distinguuntur hæc tria: amor, dilectio, charitas? — 7. Quomodo charitas dividitur? — 8. Quid est charitas perfecta et imperfecta? — 9. An charitas est vera *amicitia* hominis cum Deo? — 10. Estne charitas aliquid creatum in anima? 512

Sectio II. *De objecto materiali et formali charitatis.*

QUÆSTIONES. 1. Quodnam est objectum charitatis materiale? — 2. Quomodo objectum charitatis diligendum est? — 3. Quodnam est objectum charitatis formale? — 4. Quomodo charitas est virtus una? — 5. An, et quomodo, est virtus maxime excellens? 524

Sectio III. *De subjecto charitatis.*

QUÆSTIONES. 1. Quodnam est charitatis subjectum? — 2. An, et quomodo, potest charitas augeri? — 3. An, et quomodo, perficitur? — 4. Quomodo minuitur et amittitur? — 5. An in homine non iustificato, potest esse aliqua charitas actualis? — 6. Quænam sunt signa præsentis in anima charitatis? 527

Sectio IV. *De actu charitatis.*

QUÆSTIONES. 1. An existit charitatis præceptum? — 2. An omnis actus humanus, *ne peccatum sit*, debet esse ex charitate elicitus aut imperatus? — 3. An, saltem *ut sit meritorius*, necesse est illum ex charitate vel elici vel imperari? — 4. An sine charitate potest esse aliqua vera virtus? — 5. Quomodo charitas est aliarum virtutum forma? — 6. Quinam sunt charitatis actus et effectus? — 7. Quænam sunt vitia charitati opposita? — 8. Quo sensu charitas est *plenitudo legis*? — 9. Quomodo Deus a nobis diligendus est? — 10. An amor charitatis excludit amorem spei? 531

CAPUT TERTIUM.

DE VIRTUTIBUS MORALIBUS.

NOTIONES PRÆVIÆ. 556

ARTICULUS I. De Prudentia.

QUÆSTIONES. 1. Quid est prudentia? — 2. Quinam sunt actus prudentiæ? — 3. Quæ ejus partes? — 4. Quæ vitia opposita? 558

ARTICULUS II. De Justitia.

QUÆSTIONES. 1. Quid est justitia? — 2. Quodnam est justitiæ objectum? — 3. Quæ sunt partes justitiæ, et vitia opposita? — 4. Quid est pietas? — 5. Quid observantia? — 6. Quid gratitudo? — 7. Quid vindicta? — 8. Quid pœnitentia? — 9. Quid veritas? — 10. Quid affabilitas? — 11. Quid liberalitas? 541

ARTICULUS III. De Religione.

QUÆSTIONES. 1. Quid est Religio? — 2. Quodnam est hujus virtutis objectum? — 3. Quomodo distinguuntur ejus actus? — 4. Quid est devotio? — 5. Quid oratio. — 6. Quæ sunt orationis species? — 7. An oratio est necessaria ad salutem? — 8. Quænam sunt per orationem petenda? — 9. Quinam sunt orationis effectus? — 10. An oratio est infallibiliter impetratoria? — 11. Quid est laus Deo præstita? — 12. Quid est signum Crucis? — 13. Quid adoratio? — 14. Quid sacrificium? — 15. Quid juramentum et adjuratio? — 16. Quid est votum? — 17. Quid vita religiosa? — 18. Quid religiosus status? — 19. Quid est perfectio? — 20. Quid perfectionis status? — 21. Quinam fideles in statu perfectionis existunt? — 22. Quæ sunt vitia Religioni opposita? 545

ARTICULUS IV. De Fortitudine.

QUÆSTIONES. 1. Quid est fortitudo? — 2. Quodnam est fortitudinis objectum? — 3. Quid est martyrium? — 4. Quæ sunt conditiones ad martyrium requisitæ? — 5. Qui sunt martyrii effectus? — 6. Quæ sunt vitia fortitudini opposita? — 7. Quæ sunt partes fortitudinis? — 8. Quid est fidentia, securitas, magnanimitas et magnificentia? — 9. Quid patientia et longanimitas? — 10. Quid perseverantia et constantia? — 11. Quæ sunt vitia his virtutibus opposita? 558

ARTICULUS V. De Temperantia.

- QUÆSTIONES. 1. Quid est temperantia? — 2. Quod est ejus objectum? —
 3. Quæ est temperantiæ regula? — 4. Quænam sunt vitia temperantia
 generatim opposita? — 5. Quæ sunt partes temperantiæ? —
 6. Quid est abstinentia et sobrietas? — 7. Quid castitas et continentia?
 — 8. Quid mansuetudo et clementia? — 9. Quid modestia tum interna
 tum externa? 564

TRACTATUS XIX.

De Novissimis.

- INTRODUCTIO. § I. Argumentum. — § II. Doctrina catholica. —
 § III. Errores contrarii. — § IV. Instrumenta. — § V. Divisio Trac-
 tatus. 575

CAPUT PRIMUM.

DE HOMINIS EX HAC VITA MIGRATIONE.

ARTICULUS I. De morte.

- QUÆSTIONES. 1. Quid est mors? — 2. Quid fides docet de morte? —
 3. An mors est homini naturalis? — 4. An omnes prorsus homines
 moriuntur? 580

ARTICULUS II. De judicio particulari.

- PROPOSITIO UNICA. De veritate judicii particularis. 585
 QUÆSTIO. De judicii particularis modo. 584

ARTICULUS III. De receptaculis animarum.

- QUÆSTIO PRÆVIA. De fidei doctrina circa receptacula animarum. . . 585
 PROPOSITIONES. I. De inferno. — II. De cælo. — III. De purgatorio. 586
 QUÆSTIONES de statu animarum in suis receptaculis. 1. Quid intelli-
 gitur nomine Limbi? — 2. Quid est Infernus, quis ejus locus, et quæ
 supplicia? — 3. Quid de infantibus dicendum, qui in solo peccato
 originali decedunt? — 4. Quid est Cælum, Beatitudo et Lumen gloriæ?
 — 5. An beatitudo erit in omnibus electis æqualis? — 6. Quid est
 Purgatorium, quis locus, quæ pænæ, et quæ duratio ejus? — 7. An
 defunctorum animæ quandoque viventibus apparent? 589

CAPUT SECUNDUM.

DE VIVORUM CUM DEFUNCTIS COMMUNIONE.

ARTICULUS I. De communione Sanctorum generatim.

- QUÆSTIO UNICA. De veritate et notione communionis Sanctorum. . . 604

ARTICULUS II. De communione cum animabus purgatorii.

- PROPOSITIO. De efficacia suffragiorum pro defunctis. 606
 QUÆSTIONES. 1. Quænam suffragia pro defunctis fieri possunt? —
 2. Quomodo suffragia defunctis prosunt? — 3. An præter suffragia,
 aliud existit nobis cum animabus purgatorii commercium? . . . . . *ibid.*

ARTICULUS III. De communione cum Sanctis in cœlo.

PROPOSITIONES. I. De culta Sanctorum. — II. De culta Reliquiarum et Imaginum. — III. De Sanctorum pro nobis intercessione. 608

QUÆSTIONES. 1. Qualis cultus exhibetur SS. Imaginibus et Reliquiis? — 2. Quænam vocantur *imagines miraculosæ*? — 3. Quo cultu venerandum est veræ Crucis lignum, ejusque imago? 612

CAPUT TERTIUM.

DE CONSUMMATIONE SÆCULI.

ARTICULUS I. De secundo Christi adventu, signisque præviis.

QUÆSTIONES. 1. Quis consummationem sæculi operabitur? — 2. Quomodo primus et secundus Christi adventus inter se conveniunt et differant? — 3. Ubi, et quando secundus adventus continget? — 4. Quis nomine Antichristi intelligendus est? — 5. Quinam erunt boni præcursores Christi? — 6. Quænam signa Christi adventum præcedent? 614

ARTICULUS II. De resurrectione mortuorum.

QUÆSTIO PRÆVIA. De fidei doctrina circa resurrectionem mortuorum. 619

PROPOSITIO UNICA. De dogmate resurrectionis. *Objectiones.* 620

QUÆSTIONES de resurrectionis circumstantiis. 1. Quæ sunt futuræ resurrectionis causæ? — 2. Quid de integritate, quantitate ac statu physico, et de identitate corporum resurgentium communiter censent Theologi? — 3. Quandonam generalis resurrectio fiet? — 4. Quid sentiendum de opinione Millenariorum? 623

ARTICULUS III. De judicio universali.

PROPOSITIONES. I. De dogmate judicii universalis. — II. De æternitate pœnarum et præmiorum. *Objectiones.* 626

QUÆSTIONES de judicii circumstantiis et finali mundi statu. 1. Qualis futura est Judicis persona et judicii apparatus? — 2. Qualis actio judicialis? — 3. Quis mundi status post judicium? — 4. Quænam proprietates corporum reproborum? — 5. Quæ dotes corporum Beatorum? — 6. An sensus in Beatis suas functiones, et quasnam, sunt habituri? 650